

Šilėnų II šaltinis

Turistinė vertė



Sinonimai

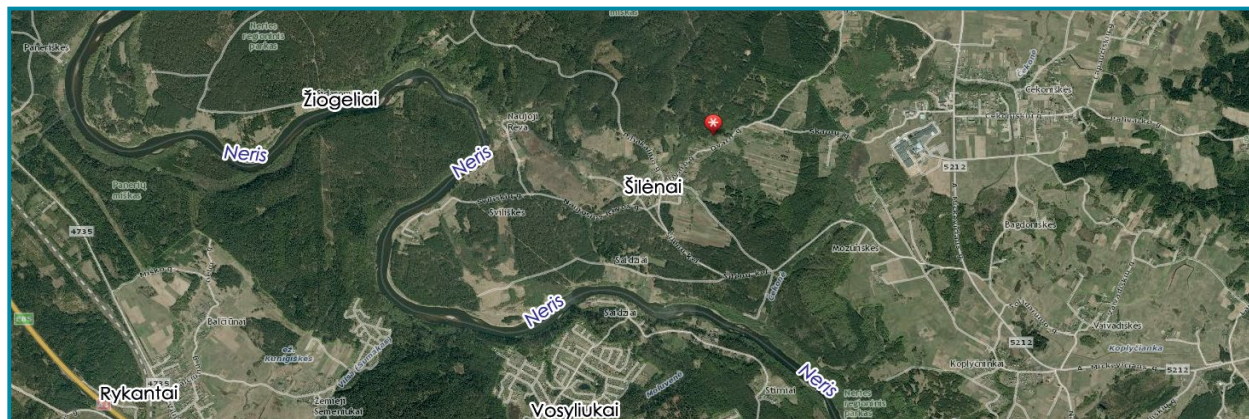
Šilėnų kaimo šaltinis,
Jodkos šaltinis (?)

Koordinatės

LKS: 567715; 6066970
(šaltiniųvančių židinių vidurys)

Adresas

Vilniaus r. sav., Zujūnų sen.,
Šilėnų k. Š pakraštys.
Šaltinis veržiasi Šilėnų miško
PR pakraštėje 600–650 m į ŠR
nuo bažnyčios, apie 60 m
į Š–ŠV nuo kelio Šilėnai–
Prapuolai. Neries regioninio
parko teritorija, Šilėnų
etnokultūrinis draustinis



Aplinka

Neries šiaurinio paslėnio, priartėjusio prie Riešės kalvotos moreninės aukštumos, termokarstinių daubų suskaidytos senosios fluvio-glacialinės (fIIIgr) terasos (pakopos) pakraštys. Smėlinga pleistoceninė pakopa čia į Neris senslėnį leidžiasi 120–140 m NN aukščio erozijos išraižytais ir deliuvium (dIV) padengtais šlaitais, kurie žemiau deliuvio šleifų juostos atsiremia į aukštesnes ir lėkštesnes jaunesnes viršsalpines (aIV, fIIIbl) terasas. Šilėnų II šaltinis jau kiek toliau (1,5–3 km) nutolęs nuo Neris ir virš jos vagos pakilęs daugiau nei 60 metrų.

Jis liejasi nemažame (20 x 30 m) lėkštokame sufoziniame cirke, apie 134–135 m NN aukštyje. Vandu pasirodo nuolaidžiam cirko dugne keliais ištakos židiniai ir padrėkimais. Iš didesnių trijų „akelių“ subėgęs vanduo siauru grioveliu pasuka PR–R kryptimi ir maždaug už 70–100 m išsisklaidęs upeliūkštis, kirtęs kelią į Prapuolus, patenka į Jodkos sodybos šulinėlį. Vandens perteklius iš šulinėlio tiesiog pasklinda pievoje. Iš versmių ištekančiose išplovose iš po durpingo miško dirvožemio atsidendžia gelsvas

smėlis, vietomis (žemiau upeliūkščiu) yra žvirgždo ir gargždo, nedidelių riedulių.

Dabartinė būklė, kaptazas

Šaltiniuotas ruožas atsiveria padrėkusiame juodalksnyne. Nelankomas ir neprižiūrimas. Palei susiformavusią išplovą žemiau ištakos vietos, dešinysis griovos šlaitelis labai prižiūklintas (seni rakandai, kibirai, buities atliekos). Versmė nekaptuota, nuolat teršiama. Ją galima rasti nuo Šilėnų–Prapuolų keliuką kirtusio upeliūkščio, juo nesunkiai pakilus keliasdešimt metrų prieš srovę. Prie apleisto šaltinio nėra priėjimo nuorodų, apie jį daugiau žino vietiniai gyventojai. Gaila, tačiau kai kurie iš jų šaltinio aplinkos ne tik nesaugo, bet ir nuolat ją teršia.

Vandens fizikinės savybės

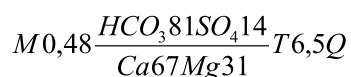
Susiliejęs išplovoje vanduo skaidrus, be kvapo. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-03-13) vanduo buvo 6,5 °C temperatūros, silpnai šarminis (pH – 8,05). Savitasis elektros laidis (SEL) – 475 μS/cm, vandens

oksidacinis ir redukcinis potencialas $E_h = +119$ mV, daug deguonies ($O_2 = 8,81$ mg/l).

Vandens cheminės savybės

Vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų, bendroji jo mineralizacija 476 mg/l, kietas (kietumas 6,06 mg-ekv/l), pasižymi karbonatiniu, lengvai pašalinamu kietumu. Nitritų ir amonio neaptikta, geležies koncentracija padidėjusi (0,34 mg/l), nitratų koncentracija artima foninei (3,65 mg/l).

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)



Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Išfiltrusių mineralinių medžiagų suma	476		
Sausoji liekana 180 °C	320		
Bendrasis kietumas		6,06	
Karbonatinis kietumas		5,10	
Nekarbonatinis kietumas		0,96	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	6,99	0,20	3,19
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	43,20	0,90	14,38
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	311,20	5,10	81,47
Nitritai, NO ₂ ⁻	< 0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	3,65	0,06	0,96
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	3,17	0,14	2,25
Kalis, K ⁺	0,60	0,02	0,32
Kalcis, Ca ²⁺	83,07	4,14	66,56
Magnis, Mg ²⁺	23,36	1,92	30,87
Amoniakas, NH ₄ ⁺	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	8,10		
Bendroji geležis, Fe mg/l	0,34		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	526		



Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Seniau šaltinio vandeniu buvo prausiamasi gydymo tikslais. Jo vandeniu buvo gydomos akių ligos. Tikėta, kad vanduo turi nepaprastų savybių todėl, kad teka prieš saulę. Juo ir praustis reikėję rytmeį. Pasakojama, kad prieš Antrąjį pasaulinį karą į Šilėnus atkeliavę maldininkai pakeliui prie šaltinio vandeniu plovė kojas, akis (Vaitkevičius, 2004).

Tipas

Krentantis, atsivėręs sufoziniame cirke (gruntinio vandens)

Režimas

Nuolatinio veikimo

Vandeningumas

Vizualiai mažo ar vidutinio vandeningumo, iki keliasdešimtės m³/h.

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis, sulfatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2014